

8. Кузнецов В.Г. Функциональные стили современного французского языка / В. Г. Кузнецов. – М. : Высшая школа, 1991. – 232 с.
9. Наер В.Л. Прагматика научных текстов. Вербальный и невербальный компоненты / В.Л. Наер // Функциональные стили. Лингвистические аспекты. – М., 1985. – с.14-25.
10. Орлова Н.В. Жанры разговорной речи и их «стилистическая обработка»: к вопросу о соотношении стиля и жанра / Н.В. Орлова // Жанры речи. - Саратов : Изд-во ГосУНЦ «Колледж», 1997. – С. 51-56.
11. Солганик Г.Я. Введение // Вакуров В.Н., Кохтев Н.Н., Солганик Н.Я. Стилистика газетных жанров: Учебн. пособие для вузов. – М. : Высшая школа, 1978. – с.5 – 19.

Козубская И. Соотношения стиля и жанра.

В статье рассматривается соотношение понятий «функциональный стиль» и «речевой жанр», их взаимодействие и характер связей. Указывается, что для функциональных стилей характерно их внутреннее членение на меньшие части-единства и каждый функциональный стиль оформляется в своей свойственной только ему совокупности жанров. Определены параметры и факторы, которые позволяют выделить и описать функциональные стили и их жанры. Утверждается, что для функционального стиля решающим фактором выступает функция функционального стиля, тогда как жанровые разновидности чаще всего характеризуются структурно-композиционными признаками и совокупностью языковых средств. Автор рассматривает разные точки зрения на проблему соотношения стиля и жанра, сопоставляет и анализирует их. В частности, в статье проанализировано два противоположных мнения относительно взаимодействия жанров, которые отмечают, что жанр может переходить из одного стиля в другой, если он не достаточно реализуется в каком-то одном стиле. Автор делает вывод, что понятия «стиля» и «жанра» переплетаются и есть взаимозависимыми, поскольку жанр рождается в стиле, а стиль формирует жанр и зависит от него. Установлено, что соотношение между ними есть иерархичным, так как функциональные стили состоят из совокупности речевых жанров, которые определяются формой построения информации, ее характером и эмоциональной окраской.

Ключевые слова: функциональный стиль, речевой жанр, дискурс, структурно-композиционные признаки.

Kozubs'ka I. Correlation of Style and Genre.

The article considers correlation of concepts “functional style” and “speech genre”, their interaction and relations type. It is stated that functional styles are characterized by their inner division into small entities and every functional style is formed in its own set of genres. Parameters and factors that allow to distinguish and describe functional styles and their genres are defined. It is affirmed that function is the determinant of functional style whereas genre varieties are often characterized by their structure and composition features. The author dwells on different views to the problem of style and genre correlation, compares and analyses them. In particular, two contrary opinions are analyzed which tell that every style has its own set of genres and that genre can move from one style to another, that is, it is not realized in one style. The author concludes that concepts “style” and “genre” are interlaced and interdependent, so far as genre appears in style and style makes genre and depends on it. It is ascertained that correlation of them is hierarchical since functional styles consist of set of genres which are defined by the form of information structure, its peculiarities and emotional coloring.

Key words: functional style, speech genre, discourse, structure and composition features.

Оксана Криштанович
(Чернівці)

УДК 811.161.2'38

**МЕНТАЛЬНІ ВИТОКИ МОВНОГО ОБРАЗУ АВТОРА
У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Проаналізовано категорію образу автора – одну з центральних у сучасній лінгвістиці. Досліджено ментальність українського народу і її вирішальний вплив на формування образу автора у творчості Юрія Федьковича. Оскільки творець втілює себе у художньому творі, виявляючи у мовностилистичному оформленні, структурі тексту своє світобачення, світосприйняття,

світовідчуття. Словесна творчість виявляє тип людини, національну своєрідність, естетичні орієнтири, естетичне кредо. Мовленнєві структури, насамперед, лексико-семантичні та фразеологічні, які викристалізувалися у мові народу, набувають інтерпретації у процесі мовленнєвої діяльності творця. Ця інтерпретація не цілком відмінна від народного сприйняття, а внутрішньо взаємопов'язана і взаємозумовлена, тобто відбувається акт аперцепції (за визначенням О. Потебні). На формування образу автора у творчості Ю.Федьковича чи не вирішальний вплив мали національні особливості українського народу, зокрема географічне розташування, історична доба, психологічні мотиви сприйняття дійсності (волелюбність, чуттєвість, кордоцентричність).

Ключові слова: ментальність, образ автора, Юрій Федькович, психіка.

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві актуальним є вивчення мовної особистості через призму національної свідомості автора художнього тексту. Від часу української державності в україністиці спостерігаємо стійкий інтерес до вивчення українського національного характеру. Ця проблема досить актуальна для України, де тисячоліттями нищилася національна ідея.

Ідіостиль письменника, як і мовна особистість взагалі, формується як особистісними, так і загальнонародними рисами мовної практики у конкретному мовному і суспільно-політичному середовищі. З'ясування цих рис і їх впливу на митця та продукт його діяльності становить як спеціальний, так і суспільний інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До розгляду національних особливостей, відображених у мові, зверталися і звертаються вчені теоретики і практики, зокрема О. Потебня [9], В.Виноградов [1], О. Кульчицький [7], Б. Цимбалістий [11], Ю. Караулов [4], С. Єрмоленко [3], В. Кононенко [6], В. Русанівський [10], Р. Кіс [5] та ін.

Напрямок досліджень, який актуалізував зв'язок мови з мисленням людини, започаткував у перші десятиліття XIX ст. Вільгельм фон Гумбольдт. Згодом цей психологічний напрям трансформувався в антропоцентричну парадигму мовознавства, у якій людська особистість постає у контексті психологічного та етносоціологічного розвитку. Гумбольдт визнавав наявність особистостей, здатних сприяти розвиткові мови; на його думку, такі особистості – це лише частки душі народу, яка виражає себе в певній національній формі мови. Учений вважав, що мова не є прямим відображенням реальності, а що в мові здійснюються акти інтерпретації.

Ідеї В. Гумбольдта отримали розвиток у вченні О. Потебні. Зокрема, на нього справила вплив теза послідовника і учня В. Гумбольдта Г. Штайнталя: «Суттєвим визначенням людської душі є те, що вона не є відокремленим індивідом, а належить певній спільноті, а саме, у першу чергу, – тілесно і духовно – певному народові» [цит. за: 2, с. 70]. Суттєвої трансформації у концепції О. Потебні набуло твердження В.Гумбольдта про тотожність мови і «духу народу». Потебня погоджується з тим, що дух без мови не можливий, і дає цьому поняттю таке уточнення: «Прийнявши дух в розумінні свідомої розумової діяльності, що передбачає поняття, які утворюються за посередництвом слова, ми бачимо, що дух без мови не можливий, бо сам утворюється за допомогою мови і мова в ньому є першою за часом подією» [9, с. 37]. Ця думка є суттєвою для розуміння національної природи мовної особистості, у нашому випадку – образу автора. В. Кононенко зауважує: «Образне світосприйняття, відбите в художньому тексті, передбачає врахування і ступеня етнічності автора і читача, їх знання матеріалу оповіді, власних переконань тощо» [6, с. 29].

У середині 60-х років минулого століття оформився такий напрям наукових досліджень, як когнітивна антропологія, чи, як її ще називають, «етнонаука», яка зосередила об'єкт дослідження на способах мовної організації та осмисленні довкілля.

Історик і лінгвіст Д. Овсянико-Куликовський 1902 року зазначав, що «національність разом з мовою перетворюється в ту психологічну форму особистості, яка надає їй своєрідного душевного складу» [8, с. 286]. Ця думка дає додаткові підстави для обстоювання необхідності врахування специфіки національного характеру при характеристиці мовного образу художника слова. Безсумнівно, без урахування впливу тих чи інших етнічних рис на мову, без опрацювання національно-мовної своєрідності не можна у всій повноті усвідомити модель розвитку конкретно взятої мови, зокрема мови письменника. В. Кононенко зазначає: «Дослідження народної самосвідомості в мовних вимірах, у свою чергу, поглиблюють відомості в обширі народної

етики, естетики, філософії. Формують тим самим комплексну етнокультурологічну систему» [6, с. 18]. Ми розглядаємо образ автора як національну мовну індивідуальність, яка використовує словесно-образну систему мови, оскільки, за словами О. Потебні, «мова є настільки ж творінням особи, настільки народу» [10, с. 25]

Мета статті. Кожна мовна особистість долучилася до творення національної мовної картини світу. Такою особистістю був Юрій Федькович, поява якого в літературі на Західній Україні в 2 пол. XIX ст. знаменувала початок пріоритетності народного напрямку розвитку української літературної мови. З'ясуємо, як ментальні чинники впливали на формування художнього мовомислення Ю. Федьковича.

Виклад основного матеріалу дослідження. Етнопсихологи визначають українську душу як у її емоційно-почуттєвій, поетично-пісенній цілісності, так і в конкретних проявах на підставі певних світосприймальних настанов.

«Ментальність – це спільне «психологічне оснащення» представників певної культури, що дає змогу хаотичний потік різноманітних вражень інтегрувати свідомістю у певне світобачення. Воно й визначає, врешті-решт, поведінку людини, соціальної групи, суспільства, внаслідок чого суб'єктивний «зріз» суспільної динаміки органічно включається до об'єктивного історичного процесу», – писала В. Храмова [13, с. 4]. Якою ж є українська ментальність?

О. Кульчицький пропонує «генетичне пояснення української психіки з відповідними світосприймальними настановами» [12, с. 51]. Він, зокрема, визначає чинники, які вплинули на формування української душі, психічних властивостей українця. «Ті чинники – це расовий, географічний, історичний, соціологічний і культуроморфічний – треба, – підкреслює дослідник, – розглядати не тільки динамічно, себто не тільки з погляду чинників, що формують психіку, але одночасно і статично як висліди формуючої дії, як вияви сформованої психіки в історичному, соціальному, культурному житті» [12, с. 51].

У расовому аспекті О. Кульчицький визначає українську психіку як остійську, оскільки «заокругленість тіла і обличчя, що немов змагають стати зосередженою в собі кулею, доосередність загалу рухів, міміка, часть примкненого ока, а теж і усміху, що з периферії обличчя концентрично немов спливає устами у власне нутро, – вказують, за Клявсом, на психічну схильність залишатися в собі, у власному нутрі» [12, с. 52]. «Таким чином, – робить висновок дослідник, – найбільш характеристичні для остійської зосередженості – **це тип почуттєвих явищ** (виділили ми. – О. К.), що їх у психології називаємо настроями» [12, с. 52].

Цікавим для нашого дослідження є визначений О. Кульчицьким геопсихічний аспект української ментальності. «Завдяки відчуттю в краєвид людина зливається з ним внутрішньо, піднімається уявним внутрішнім зусиллям разом з узгір'ям угору» чи «розлягається степом», що залишає психічні наслідки, які оформлюють душу» [12, с. 53]. Отже, залежно від того, в якій місцевості народилася людина, у неї формуються ті чи інші риси характеру, світовідчуттєві настанови.

Є відмінність у характерологічних рисах людей, які народилися в степовій зоні чи у лісистій місцевості. «Вчування в процесі природи, властиві степовому середовищу, наскільки вони нерідко відзначаються стрибковистістю й зламним характером переходів, схиляє до непостійності й контрастивності чуттєвого життя» [7, с. 712], а «географічне середовище смуги лісостепових величин своїм теплішим і сухішим підсонням, своєю розмірно значною силою соняшного світла впливає в соматопсихічному прошарку психіки на самопочуття й життєвий настрій в напрямі життєрадісності й оптимізму» [7, с. 711]. І, звичайно, інші риси будуть мати люди, які проживають у гірській місцевості.

Юрій Федькович народився у гірському гуцульському краї, де чарівність гір, природи породжує нестримне відчуття краси, але одночасно цей край є досить суворим і вимагає від людей сили, відваги, мужності, витривалості, щоб вижити. Там холодні довгі зими, коротше літо, немає умов для землеробства, і люди вирощують худобу: овець, корів, випасаючи їх на полонинах; сплавляють ліс, заробляючи тим на прожиття. Тому гуцули більшою мірою, ніж деінде, залежать від милості природи, і це, звичайно, відбивається на їхньому світосприйнятті. Юрій Федькович був залюблений у своє Підгір'я і неодноразово описував його з великою любов'ю і ніжністю:

*Ци знаєш, де тi синi наші гори,
Де Черемшу, де буйного iзвори,
Де рутин цвіт з барвінком зеленіє,
Де Божий дух на землю з неба віє?
Ци знаєш де, ци знаєш, моя доле? –*

Туда, туду пiдемо, мій соколе (Т. 1, «Русь», с. 33) (Тут i далі посилання подаємо за джерелами дослiдження, де вказуємо том, назву твору та сторiнку).

Хоч Ю. Федькович покинув ридимі сторони, ридний край дуже рано, все ж гiрська природа лишила в його душі незатертий слiд. I то було перше джерело його поетичної вдачі. У своїх писаннях він часто згадує i Сокiльський, i Бiскiв, i Чорногору. Юрiй Федькович зберiг у повiстях назви населених пунктів, де відбуваються події, описані в них. Ось, наприклад, у «Любi-згубi»: *«Вiд нас знов ходжують аж до шiстьох сiл на храми – ходять до Сергiїв, у Плоску, до Торакiв, до Киселицiв, у Дехтинець i Довгополе, – у Молдовицю... Бо Сторонець, знаєте, перше село на всi буковинські гуцули, та ми не хотiли б сорому набратися, а ми парубки вже тiлько нi». Або: «Жидiв з оковитими горiвками позаповiдаю вам аж з Вижницi, музику заповiсть вам місяцем уже наперед аж до самої Глиницi або Тяр аж iз Сочави, що як вам потягнуть смиками, то серденько лиш як на ниточцi дригає»* (Т. 2, «Люба-згуба», с. 4). Так топонiмiчнi назви конкретизують реальнi події. Серед усiх сiл письменник все ж таки видiляє ридний Сторонець – воно найкраще, наймиліше серцю.

Для Ю. Федьковича, як i всiх його землякiв, притаманне фаталiстичне сприйняття дiйсностi, невідворотностi долi, що спричинене саме залежнiстю вiд примх природи i тим, що дуже багато часу гуцули проводять на самотi: чи то в горах, пасучи худобу, чи займаючись ремеслом. Оселi їхнi також знаходяться на значнiй вiдстанi одна вiд одноi. Живучи в гiрській мiсцевостi, люди, як нiде iнде, усвiдомлюють себе дiтьми природи. Яскравим прикладом є вiрш Ю. Федьковича «Одних виучують писарить...»:

*Одних виучують писарить,
А другi пнуться аж в попи;
А я лиш спiванки на швару
Хотiв пояти, да й те.
Менi не повелось небого!..
Да що робити? – Бити з Богом
Нiхто не буде ся!.. Мабiть,
Така вже доля або свiт* (Т. 1, с. 322).

Але не тiльки сумнi мотиви, не тiльки бiль i невиправданi сподiвання може принести доля, але й щастя – у роботi, любовi, боротьбi не заради власного задоволення, а для блага ридного народу, держави України:

*У науцi, у розрадi
України доля,
А в залiзi та у кровi
України воля;
А у піснi голоснiї
України слава!
Благословiть Україну,
А я заспiваю* (Т. 1, «З окрушкiв», с. 356).

У книзi «Буковина: Загальне краєзнавство», яка була надрукована нiмецькою мовою 1899 року у Чернiвцях i перевидана 2004 року як нiмецькою, так i в перекладi українською, зазначено: «Провiдний тон, яким вiдзначається русинська народна поезiя, – меланхолiйний. Давнi русинські народнi піснi, у бiльшостi яких йдеться про Україну, рiзнi як за текстом, так i за мелодiєю, але ж завжди або у бiльшiй мiрi сумнi...» [14, с. 103]. Спостерiгаємо цi риси й у творчостi Ю. Федьковича, зокрема у фiлософських роздумах про кохання, життя i смерть...

*Без милого нема в свiтi нiякого дiла,
Без милого свiт, як гарешт,
А хата, як трунва.*

*Без милого життя – гробом,
Пурпури – коруни
Нащо здались без милого?
Носить їх здорові!* (Т. 1, «З окрушків», с. 356).

Життя без любові, без взаємності порівнюється зі смертю, а подекуди призводить і до того, що закоханий покінчує життя самогубством. Такі мотиви присутні як у народній творчості, так і в творчості письменників, зокрема прозових творах Ю.Федьковича «Люба-згуба», «Хто винен», «Серце не навчити», «Лелії могила, або Довбушів скарб». Ніякі багатства світу не можуть замінити кохану людину. Юрій Федькович знав це з власного життєвого досвіду. Не судилося йому зазнати щастя взаємного кохання. У 1859–1861 роках полк, у якому служив Юрій Федькович, стояв у Чернівцях. Тут молодий поет відвідував вечори, організовані німецькою творчою інтелігенцією на квартирі вдови-німкені Марошані. Душею цих вечорів була вродлива дочка господині Емілія. Вона грала на фортепіано, гарно співала, цікавилася літературою. Юрій та Емілія покохали одне одного, та побратися їм не судилося: Федькович мав офіцерський чин, а за одруження офіцера вимагалися великі гроші, яких у закоханих не було. Так і прожив поет усе життя нежонатим, а своє почуття засвідчив у творчості.

Наскрізним у творчості Ю.Федьковича став єдиний жіночий образ, як ікона – образ матері. Дослідники українського менталітету (В. Храмова, О. Кульчицький, Б. Цимбалістий) доходять висновку, що жінка-мати має особливе значення у житті українців. «Коли запитувати багатьох українців про їхнє дитинство, – пише Б.Цимбалістий, – найчастіше чуються спогади, нав'язані глибокою любов'ю і пієтизмом до матері. Постає батька зате виходить у тих спогадах бліда, невиразна, мовби вона не мала ніякого значення для їх життя і розвитку» [12, с. 85]. Саме мати перебуває з дитиною від дня її народження, піклується, обдаровує теплом, ласкою, любов'ю, батько ж цікавиться нею менше і є грізним, недоступним, лише караючим авторитетом. Так склалося і в житті Ю.Федьковича. Письменник з любов'ю і ніжністю ставився до матері протягом життя і гнівався на батька, навіть відрікався від нього, називаючи себе сином простого гуцула Івана Косована, що, звичайно, було тільки його вигадкою. Тому, природно, у ліриці домінує образ матері:

*Ой, хвилі, ви, хвилі, чорні та студені,
Коби ж то до вас я примівки хоть знав!
Сказав би я нестись до рідної нені,
Як лебідь той білий, на вдвір'я би впав
Тай заспівав, заголосив усіх співанок, –
Ненька би ся здогадала, що я їй синок...*
(Т. 1, «До М.Дучака у славній Заставні», с. 137).

Полинув би до рідної неньки лебедем, бо:

*Ой леліяла го, колисала,
В шовкове пір'я спати клала,
Волоськов піснев го коїла,
Росов дунайськов го поїла* (Т. 1, «Золотий лев», с. 113).

Випестувала мати сина, та, на жаль, не собі на втіху, а цісареві. Матір з поезії Ю.Федьковича «Золотий лев» самовіддана – вона своїми кровавими руками, кровавими пальчиками заробляла золотого лева, аби лиш грошики збити, за тебе, синку, заплатити У цісаря молодого:

*А ви, кроваві мої пальчики,
Розпадайтеся на кавальчики,
Кождий кавальчик на три часті,
Аби-то багато, багато впрясти,
А впрясти тоненьку, як шовк, прежу,
Бо тото, ой тото за мого,
За мого сина молодого!* (Т. 1, с. 115).

Любов сина до рідної неньки, туга за нею, передає психічний стан ліричного героя, готового стати дезертиром, щоб *дрівець єї врубатоньки, би хатку нагрів:*

*І схопився, поломiнь,
Полетiв, як птах,
А вiтер з ним не йде вдогiнь,
Бо годi му так;*

*Бо вiн летить до матоньки
Старої домiв,
Дрiвець єї врубатоньки,
Би хатку нагрiв* (Т. 1, «Дезертир», с. 44).

Така самозречена материнська любов i формує прив'язанiсть до неї дiтей, а в цiлому заслуговує високої оцiнки таких рис характеру, як доброта, добродушнiсть, лагiднiсть, нiжнiсть, м'якiсть, сердечнiсть, спiвчутливiсть, якими вiдзначаються українцi. «Звiдси також втеча українця до життя в малому гуртi, спаяному теплом, сердешнiстю взаємин, а зате брак мужесько-здобувчої настанови до зовнiшнього свiту. Це типова жiноча настанова. Український «батько-отаман», як iдеал, це не тип нiмецького чи англiйського воєнного провiдника, вiдважного, енергiйного, маломовного i дещо аскетичного, але це отаман, що всiма опiкується, дбає за всiх, є вирозумiлий до кожного, спiльно нараджується перед рiшенням, отож – отаман з «материнськими рисами» [12, с. 87], – до такого висновку приходить Б.Цимбалiстий. Саме такi риси притаманнi Федьковичевим героям-ватажкам (поема «Лук'ян Кобилиця», драма «Хмельницький»), i це стає на завадi досягнення поставленої мети – боротьби за незалежнiсть краiни, щастя рiдного народу.

До депутатiв, що зiбралися на раду, Лук'ян Кобилиця звернувся зi словом, у якому закликав до боротьби, осудивши несправедливу щодо українцiв колонiальну полiтику австрiйського уряду, самого цiсаря. Тут проявилася ще одна риса української ментальностi – надання значення, часто надмiрного, «радi», «вiчам»:

*Скочив Лук'ян iз-за стола:
«А сором-бо, браття,
А сором-бо журитися
У гуцульській хатi!
Нашi батьки не журились
Та й нам не конче
Журитися! Наша правда
Велика, як сонце,
Ми не платим цiсарщину,
Щоб нiмцi з-за того
Справляли кайданячко.
На руки, на ноги.
Ми не даєм до прийому
Сини нашi бiднi,
Щоби цiсар бенкетував
За них собi в Вiднi»* (Т. 1, «Лук'ян Кобилиця», с. 169).

Авторитет матерi настiльки високий у життi українцiв, що i до рiдного краю звертаються, як до матерi: *Україна-мати, Ненька-Україна*. Ю.Федькович неодноразово вживає лексему *мати* стосовно України:

*А та **мати** Україна,
Та болiзна мати,
Вмивається кривавими,
Пiд хрестами стоя!*
(Т. 1, «Осьмий поменник Тарасовi Шевченковi на вiчну пам'ять», с. 345).

Глибокi асоцiацiї недолi своєї матерi-землi поет пiдсилює епiтетом *болiзна*, а слiози у неї *кривавi*. Народ вiдповiдно називає *синами*:

*Вiнець мартира на голов
Кривавий, глоговий,*

*Як та доля України...
А й ми єї діти!..
Зоре моя вечірняя,
Єдиний мій світе, –
І ми сини України...
Я пан над панами! –
Як пропаде Україна,
То укупи із нами* (Т. 1, «Капрал», с. 56).

Письменник не відділяє своєї долі від долі рідного краю, України, а оскільки вона нещаслива, то і він не може бути щасливим. «Навальне зростання національної самосвідомості, – зауважує В.Храмова у статті «До проблеми української ментальності», – має йти передусім у напрямку усвідомлення: лише Воля, Правда і Доля усього народу, тобто державна незалежність демократичної, правової України, є запорукою Волі, Правди й Долі кожного. І амбівалентно: тільки Воля, Правда й Доля кожного є умовою Волі, Правди й Долі всіх» [13, с. 23]. Ю.Федькович розумів важливість національного самоусвідомлення і формував його у народі через свої поетичні твори, звертаючись до почуттів гордості, вольнолюбства гуцулів, не відокремлюючи їхнє життя від загальноукраїнського.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, на формування образу автора у творчості Ю.Федьковича чи не вирішальний вплив мали національні особливості українського народу та превалювання в його характері українських (гуцульських) ментальних рис. Це знайшло своє відображення в жанровому, тематичному, стилістичному спрямуванні творчості та відповідній словесно-образній структурі його текстів. Аналізуючи творчість, слід акцентувати увагу на ролі ментальних рис у формуванні образу автора, що дасть змогу всебічно розкрити зв'язок мови з людською особистістю та процесом словесного відтворення зображуваного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. В. Избранные труды о языке художественной прозы / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1980. – 358 с.
2. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – 450 с.
3. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / Єрмоленко С. Я. – К. : Наук. думка, 1987. – 243 с.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Караулов Н. Ю. – М. : Наука, 1987. – 262 с.
5. Кіс Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму) / Кіс Р. – Львів : Літопис, 2002. – 302 с.
6. Кононенко В. Мова. Культура. Стил ь / Кононенко В. – Київ – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 460 с.
7. Кульчицький О. Риси характерології українського народу/ Кульчицький О. // Енциклопедія українознавства. – Загальна частина : Перевид. в Україні. – Репринтне відтворення видання 1949 р. – К., 1995. – С. 708–718.
8. Овсяннико-Куликовський Д. Н. Вопросы психологии творчества / Овсяннико-Куликовський Д. Н. – СПб., 1902. – 125 с.
9. Потебня О. О. Естетика і поетика слова : збірник статей / Потебня О. О. – К. : Мистецтво, 1985. – 302 с.
10. Потебня А. А. Мысль и язык : собрание трудов / Потебня А. А. – М. : Лабиринт, 1999. – 300 с.
11. Русанівський В. М. Єдиний мовно-образний простір української ментальності / Русанівський В. М. // Мовознавство. – 1993. – № 6. – С. 3–13.
12. Українська душа. – К. : Фенікс, 1992. – 128 с.
13. Храмова В. До проблеми української ментальності. Замість передмови / Храмова В. // Українська душа. – К. : Фенікс, 1992. – С. 3–35.
14. Die Bukowina. Eine allgemeine heimatkunde = Буковина. Загальне краєзнавство. – Czernowits, 1899. – Чернівці : Зелена Буковина, 2004. – 488 с.

Використані джерела

1. Т. 1 – Писання Осипа Юрія Федьковича : у 4 т. / 3 автографів уперше вид. І. Франко ; передм. І. Франка. – І повне і крит. вид. – Львів : З друкарні наук. товариства ім. Т. Шевченка, 1902. – Т. 1. Поезії. – ХХІІ+806 с.
2. Т. 2 – Писання Осипа Юрія Федьковича : у 4 т. / 3 першодр. і автогр. зібрав, упорядкував і пояснив О. Колесса ; передм. О. Колесси. – І повне і крит. вид. – Львів : З друк. т-ва ім. Т. Шевченка, 1902. – Т. 2. Повісті і оповідання. – Х+495 с.

Криштанович О. Ментальні истоки язикового образу автора в творчестве Юрия Федьковича.

В статье применена категория образа автора – одна из центральных в современной лингвистике – относительно выяснения ментальности украинского народа и ее решающего влияния на формирование образа автора в творчестве Юрия Федьковича. Поскольку творец воплощает себя в художественном произведении, обнаруживая в лингвостилистическом оформлении, структуре текста свое миропонимание, мировосприятие, мироощущение. Словесное творчество выявляет тип человека, национальное своеобразие, эстетические ориентиры, эстетическое кредо. Речевые структуры, в первую очередь, лексико-семантические и фразеологические, которые выкристаллизовались в языке народа, приобретают интерпретацию в процессе речевой деятельности творца. Эта интерпретация не совсем отличается от народного восприятия, а внутренне взаимосвязана и взаимоподчиненная, то есть происходит акт аперцепции (по определению О. Потемни). На формирование образа автора в творчестве Ю.Федьковича едва ли не решающее влияние имели национальные особенности украинского народа, в частности географическое расположение, историческая эпоха, психологические мотивы восприятия действительности (свободолюбие, чувственность, кордоцентричность).

Ключевые слова: ментальность, образ автора, Юрий Федькович, психика.

Oksana Kryshchanovych. Mental Genesis of a Linguistic Image of an Author in Yuriy Fedkovych's Works.

The article deals with the category of image of an author – one of the central in modern linguistics – to establish mentality of Ukrainian people and its decisive influence on the formation on the author's image in Yuriy Fedkovych's works. As the creator impersonates himself in a fiction work expressing his worldview, world perception in linguistic and stylistic devices and structure of the text. Word creativity shows a type of a person, national peculiarity, aesthetic landmarks, aesthetic creed. Language structures, lexico-semantic and idiomatic in particular, are developed in popular language and acquire interpretation in the process of language activity of a creator. This interpretation is not quite different from popular perception, and internally interconnected and stipulated, i.e. an act of apperception takes place (according to O. Potebnia). Such national peculiarities of the Ukrainian people had decisive influence on the formation of author's image in Yuriy Fedkovych's works as geographical position, historical time, psychological motives of perceiving reality (freedom loving, sensitivity, heartiness).

Key words: mentality, image of an author, Yuriy Fedkovych, psyche.

Ганна Матковська
(Київ)

УДК811.111-26

**КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВІ ФОРМИ ФІКСАЦІЇ
ВНУТРІШНЬОГО МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ В. ВУЛФ**

Досліджено композиційно-мовленнєві форми, які фіксують внутрішнє персонажне мовлення. Наукова розвідка була здійснена на матеріалі художніх прозових творів В. Вулф. Охарактеризовано принципові підходи до визначення поняття внутрішнього мовлення з точки зору психології і мовознавства. Систематизовано критерії та теоретичні підходи, на основі яких укладено типологію форм внутрішнього мовлення, проаналізовано класифікації його текстових різновидів, а також наведено приклади головних типів інтраперсональних комунікативних актів (просте внутрішнє реплікування, внутрішній діалог, внутрішній монолог і потік свідомості). Суттєву увагу приділено функціям вербальної репрезентації інтраперсонального мовлення у формуванні цілісної структури художнього тексту доби модернізму, а також його психологічному компоненту. У роботі наведено приклади використання різних форм внутрішнього мовлення і здійснено дослідження їхніх структурно-синтаксичних, функціонально-стилістичних і лексико-семантичних особливостей.

Ключові слова: внутрішнє мовлення, композиційно-мовленнєва форма, внутрішній монолог, внутрішній діалог, потік свідомості, лінгвостилістичні засоби.